

Geliş Tarihi (Received): 13.06.2025

Kabul Tarihi (Accepted): 28.10.2025

Araştırma Makalesi / Original Research

Hemşirelik Öğrencilerinin Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Düzeylerinin Belirlenmesi: Tanımlayıcı Çalışma

Determination of Nursing Students' Infectious Diseases Risk Awareness and Protection Levels: Descriptive Study

Esranur DEMİROĞLU¹

Melisa GÜÇLÜ²

Filiz ÖZEL ÇAKIR³

¹ Hemşirelik Bölümü Öğrencisi, Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kastamonu, Türkiye

² Hemşirelik Bölümü Öğrencisi, Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kastamonu, Türkiye

³ Doç.Dr., Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kastamonu, Türkiye

Yazışmadan sorumlu yazar: Filiz ÖZEL ÇAKIR; email: filiz.ozel@kastamonu.edu.tr

*** Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2023 yılı 2. dönem kapsamında desteklenmiştir.**

Alıntı (Cite): Demiroğlu E., Güçlü M., Özel Çakır F. Hemşirelik Öğrencilerinin Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Düzeylerinin Belirlenmesi: Tanımlayıcı Çalışma. YBH dergisi. 2026;6(3):76-91.

Özet:

Amaç: Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan bu araştırmanın verileri 23 Mayıs-30 Haziran 2024 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 279 hemşirelik bölümü öğrencisinden toplanmıştır. Verilerin toplanmasında Birey Tanıtım Formu ile Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 21.47 ± 2.50 ; %73.80'inin kadın; %98.20'sinin bekar ve %26.9'unun 4. sınıf olduğu belirlenmiştir. Araştırmada Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği toplam puanı 144.97 ± 17.98 olarak saptanmıştır. Ayrıca, ölçek alt boyutlarından Ortak Yaşam Risk Farkındalığı alt boyut puanı 32.89 ± 6.28 , Kişisel Koruma Farkındalığı alt boyut puanı 33.24 ± 4.40 , Korunma Davranışları alt boyut puanı 32.42 ± 4.98 ve El Yıkama Davranışları alt boyut puanı 12.91 ± 1.88 , Toplumsal Korunma Farkındalığı alt boyut puanı 16.13 ± 2.62 ve Kişisel Temas Farkındalığı alt boyut puanı 17.39 ± 2.52 olarak belirlenmiştir. Araştırmada ölçek toplam ve alt boyut puanları ile yaş, medeni durum ve sınıf değişkenleri arasında anlamlı farklılık olmadığı; fakat "Toplumsal korunma farkındalığı" alt boyut puanı dışında diğer alt boyutlarda puan düzeylerinin kadınlarda anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmada, bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma ölçeği ve alt boyut puanlarının ortalamasının üzerinde olduğu görülmüştür. Hemşirelere yönelik bulaşıcı hastalıklar konusunda eğitimlerin artırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik; öğrenciler; bulaşıcı hastalıklar; farkındalık.

Abstract:

Aim: The aim of this study was to determine infectious diseases risk awareness and protection levels in nursing students.

Methods: The data of this descriptive study were collected from 279 nursing students studying at a state university between May 23 and June 30, 2024. Individual Introduction Form and Communicable Diseases Risk Awareness and Protection Scale were used to collect the data.

Results: In the study, it was determined that the mean age of nursing students was 21.47 ± 2.50 , 73.80% were female, 98.20% were single and 26.90% were in the 4th grade. The total score of the Infectious Diseases Risk Awareness and Protection Scale was 144.97 ± 17.98 . Additionally, the subscale score for Common Life Risk Awareness was 32.89 ± 6.28 , the Self-Protection Awareness sub-dimension score was 33.24 ± 4.40 , the Protective Behaviours sub-dimension score was 32.42 ± 4.98 , and the Handwashing Behaviours sub-dimension score was 12.91 ± 1.88 . Social Protection Awareness sub-dimension score was 16.13 ± 2.62 , and Personal Contagion Awareness sub-dimension score was 17.39 ± 2.52 . The study found no significant differences between the scale total and subscale scores and the variables of age, marital status, and class; however, it was determined that the scores in all subscales except for the 'Social Protection Awareness' subscale were significantly higher in women.

Conclusion: The study found that infectious disease risk awareness and protection scale and sub-dimension scores were above average. As a result, it may be recommended to increase trainings on infectious diseases for nurses.

Key Words: Nursing; students; communicable diseases; awareness.

Giriş

Bulaşıcı nitelikte olmayan hastalık salgınlarının yanı sıra, tarihte pek çok bulaşıcı hastalık pandemilere yol açarak, tarih boyunca insanlık için sorun oluşturmıştır.^(1,2) Bulaşıcı hastalıklar, bir konaktan başka bir konağa geçebilen ve toplum sağlığını tehdit eden önemli sağlık sorunlarıdır.⁽³⁾ Bulaşıcı hastalıkların ortaya çıkmasında mikroorganizmaya bağlı faktörler, çevre, bireysel ve sosyal risk faktörlerinin rol oynadıkları bilinmektedir.⁽⁴⁾ Bu risk faktörlerinin farkında olmak yanında bulaşıcı hastalıkların hızlı yayılma potansiyeline karşı korunma ve kontrol önlemlerinin bilinmesi önemlidir.^(5,6) Risk farkındalığı, sağlık hizmeti ortamında meydana gelen ve hastaya zarar veren tehlike, risk ve olay potansiyelinin farkına varılmasıdır.⁽⁷⁾ Sağlık hizmeti sunumunda aktif rol üstlenecek olan hemşirelik öğrencileri, klinik uygulamalarda bulaşıcı hastalık riskiyle sık karşılaşmaktadır. Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin bulaşıcı hastalıklara yönelik risk farkındalığı ve korunma düzeylerinin belirlenmesi, hem bireysel hem de toplumsal sağlık açısından büyük önem taşımaktadır. Bulaşıcı hastalıklar, bakteri, virüs, parazit ve mantar gibi mikroorganizmaların neden olduğu farklı enfeksiyon türlerine (solunum yolu enfeksiyonları, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (CYBE) gibi) neden olabilmektedirler.⁽⁸⁾ Literatür incelendiğinde, bulaşıcı hastalıklardan CYBH'a yönelik araştırmaların yoğun olduğu görülmüştür. Ancak, genel bulaşıcı hastalık risk farkındalığı üzerine çalışmaların ise yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmalardan, Sayar ve Yazar (2021)'in üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada, üniversite öğrencilerinin CYBH'dan korunmaya ilişkin daha fazla bilgilendirilmeye ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir.⁽⁹⁾ Yıldırım ve Erbil (2021)'in üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin çoğunluğunun CYBH ile ilgili bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu görülmüştür.⁽¹⁰⁾ Müderris ve ark. (2022)'nin üniversite öğrencilerinde insan bağışıklık yetmezliği virüsü (HIV)/AIDS, gonore ve genital herpes konularında yaptığı araştırmada, öğrencilerin CYBH konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları saptanmıştır.⁽¹¹⁾ Yalnız ve Verimer (2024)'in yüksek öğrenime başlayan öğrenciler ile yaptıkları araştırmada ise, öğrencilerin çoğunluğunun CYBH arasında en fazla AIDS/HIV hastalığını bildiği; CYBH korunmanın mümkün olduğunu düşündüğü belirlenmiştir.⁽¹²⁾ Literatür incelendiğinde hemşirelik öğrencilerine yönelik farklı bulaşıcı hastalıkları da içeren araştırmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerinde bulaşıcı hastalıklara yönelik risk farkındalığı ve korunma düzeylerinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmüş ve bu araştırma planlanmıştır.

Araştırma sorusu

Hemşirelik öğrencilerinin bulaşıcı hastalıklara yönelik risk farkındalığı ve korunma düzeyleri sosyo-demografik özelliklerine (yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, klinik deneyim vb.) göre farklılık göstermekte midir?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2023–2024 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde bir devlet üniversitesinin Hemşirelik Bölümü’nde öğrenim gören tüm hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, 23 Mayıs–30 Haziran 2024 tarihleri arasında, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğrencilerden toplanmıştır. Örneklem büyüklüğü, evreni bilinen tanımlayıcı araştırmalarda örneklem sayısı hesaplama formülüne göre hesaplanmıştır. ⁽¹³⁾ İlgili dönemde hemşirelik bölümünde yaklaşık 500 öğrenci (her sınıfta ortalama 120–125 kişi) öğrenim görmekte olup, hesaplanan örneklem büyüklüğü 218 kişi olarak belirlenmiştir. Çalışmada, olası veri kaybı ve çalışmadan ayrılma durumlarını olabileceği için örneklem büyüklüğüne %10 kayıp oranı eklenerek örneklem büyüklüğü 240 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmaya 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde hemşirelik bölümünde aktif olarak öğrenim görüyor olan, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve veri toplama formunu eksiksiz dolduran hemşirelik öğrencileri dahil edilmiştir. Veri toplama formunu eksik veya hatalı dolduran öğrenciler, araştırmaya katılmayı kabul etmeyen veya verilerini geri çekmek isteyen öğrenciler araştırmaya dahil edilmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında birey tanıtım formu ve Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği kullanılmıştır.

Birey Tanıtım Formu

Bu kısımda öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini içeren 5 ifade (yaş, cinsiyet, medeni durum, sınıf, mezun olunca çalışmak istenilen klinik) yer almıştır.

Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği

Ener, Seyfeli ve Çetinkaya (2022) tarafından geliştirilen *Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği* altı alt boyut ve 36 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutlar ‘Ortak Yaşam Risk Farkındalığı’, ‘Kişisel Korunma Farkındalığı’, ‘Korunma Davranışları’, ‘El Yıkama Davranışları’, ‘Toplumsal Korunma Farkındalığı’ ve ‘Kişisel Temas Farkındalığı’ olarak adlandırılmıştır. Ölçekten alınan puanlar 36 ila 180 arasında değişmektedir ve kesim noktası bulunmamaktadır. Ölçekten alınan toplam puanın artması bireylerin bulaşıcı hastalıklara yönelik genel risk farkındalığı ve korunma düzeylerinin arttığı şeklinde yorumlanabilmektedir. Ener, Seyfeli ve Çetinkaya (2022) yaptıkları araştırmada, ölçeğin Cronbach alfa değerini 0.91; alt boyutlar için ise 0.60-0.78 arasında olduğunu belirlemişlerdir.⁽¹⁴⁾ Yaptığımız araştırmada ise, ölçek toplam Cronbach alfa değeri 0.93 olarak saptanmıştır.

Verileri Toplama Araçlarının Uygulanması

Araştırmada veriler, sınıf ortamında araştırmaya yönelik bilgiler verildikten sonra yüz yüze anket tekniği ile toplanmıştır. Verilerin toplanmasında, ders aralarında araştırmacılar kendini tanıtarak veriler toplanmıştır. Veri toplama formlarının doldurulması ortalama 10-15 dakikada sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Bu araştırmada elde edilen veriler SPSS 22 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistiklerde sürekli değişkenler için normal dağılım varsayımları Kolmogorov-Smirnov testi ve çarpıklık/kurtosis değerleri ile incelenmiştir. Yaş değişkeni için normal dağılımdan sapma saptandığından (K-S $p < 0.001$; çarpıklık=+2.30, kurtosis=1.20), grup karşılaştırmalarında parametrik olmayan yöntemler uygulanmamıştır. Parametrik olmayan testlerin düzenlenmemiş uç değerlerden etkilenimi sınırlı olduğundan, sonuçların sağlamlığı bu yaklaşımla güvence altına alınmıştır. Verilerin normal dağılmamasından dolayı gruplar arasındaki karşılaştırmalarda Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiye Spearman sıra sayıları korelasyonu ile bakılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma için etik Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu (Tarih: 03.04.2024-Toplantı Sayısı:4-Karar Sayısı:6)'ndan alınmıştır. Araştırmada kullanım için mail yolu ile ölçek izni alınmıştır. Aynı zamanda X Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden kurum izni ve araştırmaya katılan tüm öğrencilerden araştırmaya yönelik bilgilendirme sonrası onam alınmıştır. Helsinki bildirgesi ilkelerine uyulmuştur.

Bulgular

Çalışmaya 279 hemşirelik öğrencisi katılmış olup, öngörülen örneklem büyüklüğü %16 oranında aşılmıştır.

Hemşirelik Öğrencilerinin Özellikleri

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 21.47 ± 2.50 ; %73.80'inin kadın; %98.20'sinin bekar ve %26.90'unun dördüncü sınıf olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları (n=279)

Sosyo-demografik özellikler			
Yaş	21.47±2.50 (Minimum:18.00-Maximum: 45.00)		
		n*	%
Cinsiyet	Erkek	73	26.20
	Kadın	206	73.80
Medeni durum	Evli	5	1.80
	Bekar	274	98.20
Sınıf	1.Sınıf	68	24.40
	2.Sınıf	72	25.80
	3.Sınıf	64	22.90
	4.Sınıf	75	26.90
Toplam		279	100.0

*n= Örneklem Sayısı, %=Yüzde

Hemşirelik Öğrencilerinin Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Düzeyleri

Araştırmada Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği'nin alt boyutları incelendiğinde; Ortak Yaşam Risk Farkındalığı alt boyut puanı 32.89 ± 6.28 , Kişisel Koruma Farkındalığı alt boyut puanı 33.24 ± 4.40 , Korunma Davranışları alt boyut puanı 32.42 ± 4.98 ve El Yıkama Davranışları alt boyut puanı 12.91 ± 1.88 , Toplumsal Korunma Farkındalığı alt boyut puanı 16.13 ± 2.62 , Kişisel Temas Farkındalığı alt boyut puanı 17.39 ± 2.52 ve Bulaşıcı

Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği toplam puanı 144.97 ± 17.98 olarak saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği ve Alt Boyutlarının Dağılımları (n=279)

	Mean	Minimum	Maximum	SS
Ortak yaşam risk farkındalığı	32.89	9.00	45.00	6.28
Kişisel koruma farkındalığı	33.24	14.00	40.00	4.40
Korunma davranışları	32.42	15.00	40.00	4.98
El yıkama davranışları	12.91	5.00	15.00	1.88
Toplumsal korunma farkındalığı	16.13	5.00	20.00	2.62
Kişisel temas farkındalığı	17.39	7.00	20.00	2.52
Bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma ölçeği toplam puanı	144.97	64.00	180.00	17.98

*SS=Standart sapma

Hemşirelik Öğrencilerinin Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Düzeyleri ve İlişkili Faktörler

Araştırmada, yaş ile Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği ve alt boyutları açısından anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Yaş Değişkenine İlişkin Korelasyon Sonuçları (n=279)

		Ortak yaşam risk farkındalığı	Kişisel koruma farkındalığı	Korunma davranışları	El yıkama davranışları	Toplumsal korunma farkındalığı	Kişisel temas farkındalığı	Bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma ölçeği toplam puanı
Yaş	r	0.027	-0.004	0.068	0.005	0.017	-0.003	0.030
	p	0.651	0.944	0.257	0.927	0.780	0.964	0.618

* r = Korelasyon Katsayısı, p =Anlamlılık Düzeyi

Araştırmada, “Toplumsal Korunma Farkındalığı” alt boyut puanı açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$). Diğer ölçek ve ölçek alt boyut puan düzeylerinin ise kadınlarda anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Cinsiyet Değişkeninin Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Düzeylerine Etkisi (n=279)

		Cinsiyet					Mann-Whitney U testi		
		n	Mean	Minimum	Maximum	SS	Sıra Ortalama	z	p
Ortak yaşam risk farkındalığı	Erkek	73	31.04	9.00	45.00	7.02	118.34	-2.673	0.008
	Kadın	206	33.55	14.00	45.00	5.88	147.67		
	Toplam	279	32.89	9.00	45.00	6.28			
Kişisel koruma farkındalığı	Erkek	73	31.77	15.00	40.00	4.85	112.09	-3.45	0.001
	Kadın	206	33.76	14.00	40.00	4.12	149.89		
	Toplam	279	33.24	14.00	40.00	4.40			
Korunma davranışları	Erkek	73	30.97	16.00	40.00	5.56	118.07	-2.71	0.007
	Kadın	206	32.93	15.00	40.00	4.66	147.77		
	Toplam	279	32.42	15.00	40.00	4.98			
El yıkama davranışları	Erkek	73	12.38	6.00	15.00	2.21	123.18	-2.11	0.034
	Kadın	206	13.09	5.00	15.00	1.72	145.96		
	Toplam	279	12.91	5.00	15.00	1.88			
Toplumsal korunma farkındalığı	Erkek	73	15.85	5.00	20.00	2.66	129.90	-1.25	0.208
	Kadın	206	16.23	8.00	20.00	2.61	143.58		
	Toplam	279	16.13	5.00	20.00	2.62			
Kişisel temas farkındalığı	Erkek	73	16.51	7.00	20.00	2.93	114.85	-3.15	0.002
	Kadın	206	17.70	8.00	20.00	2.28	148.91		
	Toplam	279	17.39	7.00	20.00	2.52			
Bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma ölçeği toplam puanı	Erkek	73	138.52	64.00	180.00	20.01	109.49	-3.76	0.001
	Kadın	206	147.26	70.00	180.00	16.66	150.81		
	Toplam	279	144.97	64.00	180.00	17.98			

*SS: Standart Sapma, z=Mann-Whitney U testi, p=Anlamlılık Düzeyi

Araştırmada medeni durum değişkeni ile ölçek ve ölçek alt boyutları arasında puanlar açısından anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$) (Tablo 5).

Tablo 5. Medeni Durum Değişkeninin Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Düzeylerine Etkisi (n=279)

		Medeni durum				Mann-Whitney U testi			
		n	Mean	Minimum	Maximum	SS	Sıra ortalama	U	p
Ortak yaşam risk farkındalığı	Evli	5	37.00	28.00	45.00	6.12	194.30	413.5	0.128
	Bekar	274	32.82	9.00	45.00	6.27	139.01		
	Toplam	279	32.89	9.00	45.00	6.28			
Kişisel koruma farkındalığı	Evli	5	34.60	26.00	40.00	5.73	170.80	531.0	0.387
	Bekar	274	33.21	14.00	40.00	4.38	139.44		
	Toplam	279	33.24	14.00	40.00	4.40			
Korunma davranışları	Evli	5	36.20	29.00	40.00	5.31	197.20	399.0	0.109
	Bekar	274	32.35	15.00	40.00	4.95	138.96		
	Toplam	279	32.42	15.00	40.00	4.98			
El yıkama davranışları	Evli	5	13.60	11.00	15.00	1.95	169.10	539.5	0.406
	Bekar	274	12.89	5.00	15.00	1.88	139.47		
	Toplam	279	12.91	5.00	15.00	1.88			
Toplumsal korunma farkındalığı	Evli	5	16.60	15.00	20.00	1.95	146.10	654.5	0.863
	Bekar	274	16.12	5.00	20.00	2.64	139.89		
	Toplam	279	16.13	5.00	20.00	2.62			
Kişisel temas farkındalığı	Evli	5	18.00	14.00	20.00	2.83	166.20	554.0	0.457
	Bekar	274	17.38	7.00	20.00	2.52	139.52		
	Toplam	279	17.39	7.00	20.00	2.52			
Bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma ölçeği toplam puanı	Evli	5	156.00	123.00	180.00	22.59	188.20	444.0	0.178
	Bekar	274	144.77	64.00	180.00	17.87	139.12		
	Toplam	279	144.97	64.00	180.00	17.98			

*SS=Standart Sapma, U=MannWhitney U Testi, p=Anlamlılık Düzeyi

Araştırmada sınıf değişkeni ile ölçek ve alt boyut ölçek puan düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0.05$) (Tablo 6).

Tablo 6. Sınıf Değişkeninin Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Düzeylerine Etkisi (n=279)

		Sınıf				Kruskal-Wallis H testi			
		n	Mean	Minimum	Maximum	SS	Sıra ortalama	H	p
Ortak yaşam risk farkındalığı	1.sınıf	68	32.79	9.00	45.00	7.10	142.26	0.429	0.934
	2. sınıf	72	32.40	11.00	45.00	6.25	134.83		
	3. sınıf	64	33.16	18.00	45.00	5.20	140.38		
	4. sınıf	75	33.23	14.00	45.00	6.45	142.59		
	Toplam	279	32.89	9.00	45.00	6.28			
Kişisel koruma farkındalığı	1.sınıf	68	33.13	14.00	40.00	4.82	140.49	0.654	0.884
	2.sınıf	72	33.04	15.00	40.00	4.23	133.95		
	3.sınıf	64	33.38	21.00	40.00	3.94	141.02		
	4.sınıf	75	33.40	20.00	40.00	4.61	144.49		
	Toplam	279	33.24	14.00	40.00	4.40			
Korunma davranışları	1.sınıf	68	32.29	15.00	40.00	5.46	138.12	7.1	0.069
	2.sınıf	72	31.39	16.00	40.00	5.06	124.06		
	3.sınıf	64	32.34	16.00	40.00	4.49	137.67		
	4.sınıf	75	33.59	21.00	40.00	4.67	158.99		
	Toplam	279	32.42	15.00	40.00	4.98			
El yıkama davranışları	1.sınıf	68	13.15	5.00	15.00	1.93	151.44	3.67	0.299
	2.sınıf	72	12.60	7.00	15.00	1.87	126.30		
	3.sınıf	64	12.97	6.00	15.00	1.91	142.92		
	4.sınıf	75	12.93	7.00	15.00	1.83	140.29		
	Toplam	279	12.91	5.00	15.00	1.88			
Toplumsal korunma farkındalığı	1.sınıf	68	15.93	8.00	20.00	2.66	133.19	6.2	0.102
	2.sınıf	72	15.81	8.00	20.00	2.54	129.96		
	3.sınıf	64	15.97	5.00	20.00	2.70	135.86		
	4.sınıf	75	16.77	9.00	20.00	2.54	159.35		
	Toplam	279	16.13	5.00	20.00	2.62			
Kişisel temas farkındalığı	1.sınıf	68	17.32	8.00	20.00	2.68	139.61	0.016	0.999
	2.sınıf	72	17.33	7.00	20.00	2.65	139.38		
	3.sınıf	64	17.50	11.00	20.00	2.22	140.06		
	4.sınıf	75	17.40	10.00	20.00	2.53	140.89		
	Toplam	279	17.39	7.00	20.00	2.52			
Bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma ölçeği toplam puanı	1.sınıf	68	144.62	70.00	180.00	20.43	140.82	1.9	0.583
	2.sınıf	72	142.57	64.00	176.00	18.51	130.11		
	3.sınıf	64	145.31	85.00	173.00	15.04	140.15		
	4.sınıf	75	147.32	102.00	180.00	17.43	148.63		
	Toplam	279	144.97	64.00	180.00	17.98			

*SS=Standart Sapma, H=Kruskal-Wallis H testi, p=Anlamlılık Düzeyi

Tartışma

Sağlık çalışanları çalışma ortamında hastalardan bulaşabilecek enfeksiyon hastalıkları açısından risk altındadır.⁽¹⁵⁾ Bu nedenle sağlık çalışanı adayları olan hemşirelik öğrencilerinin bulaşıcı hastalıklara yönelik farkındalıkları önem taşımaktadır. Araştırmamızda Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği'nin toplam ve alt boyutları incelendiğinde puanların ortalamanın üzerinde olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak COVID-19 pandemisi sonrası toplumda bulaşıcı hastalıklara ilişkin oluşan duyarlılık olduğu düşünülmüştür. Literatür incelendiğinde, aynı ölçek ile yapılan araştırmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Aynı ölçek ile yapılan bir araştırma; Özbudak Arıca ve ark. (2024)'nin COVID-19 pandemisi döneminde sağlıklı bireylerle yaptıkları araştırmada, Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği'nden alınan puanlar sonucunda, bireylerin bulaşıcı hastalıklara yönelik risk farkındalığı ve korunma düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir.⁽¹⁶⁾ Benzer şekilde, Bat Tonkuş ve ark. (2024)'nin yaptıkları araştırmada ise, hemşirelik öğrencilerinin %77.20'sinin bulaşıcı hastalıklar ile ilgili eğitim aldıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir.⁽¹⁷⁾ Sonuçlarımızla tutarlı olarak, Ketten ve Yörük (2025)'ün aynı ölçek ile sağlık bilimleri fakültesinde eğitim gören öğrencilerle yaptıkları araştırmada, katılımcıların "Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği"nden aldıkları puanların yüksek ve bulaşıcı hastalıklar hakkında risk farkındalıkları ve korunma ilgili tutumlarının yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir.⁽¹⁸⁾

Literatür incelendiğinde, farklı bulaşıcı hastalık türlerine yönelik yapılan araştırmalardan Ünsar ve ark. (2019)'nin İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü/ Edinilmiş Bağışıklık Yetersizliği Sendromu (HIV/AIDS), Hepatit C, Hepatit B enfeksiyon hastalıklarına ilişkin yaptıkları araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin bu hastalıklar hakkında bilgi düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.⁽¹⁹⁾ Dönmez ve ark. (2024)'nin üniversite öğrencileri ile Human Papilloma Virus (HPV)'ye ilişkin yaptıkları araştırmada, öğrencilerin beklenen düzeyden az HPV bilgisi olduğu ve damgalama eğilimi belirlenmiştir.⁽²⁰⁾ Arslan ve ark. (2024)'nin sağlıkla ilgili bölüm öğrencilerinde paraziter hastalıklara ilişkin yaptıkları araştırmada, öğrencilerin yaklaşık üçte birinin paraziter hastalıklar hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını belirlemişlerdir.⁽²¹⁾ Yıldırım ve Erbil (2021)'in üniversite öğrencilerinde CYBH'a ilişkin yaptıkları araştırmada, öğrencilerin çoğunluğunun CYBH konusunda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir.⁽¹⁰⁾ Gündüzalp ve Temiz (2021)'in vücut sıvılarıyla bulaşan hastalıklarla ilgili bilgi düzeylerini değerlendirmek amacıyla yaptıkları araştırmada, öğrencilerin bilgisinin orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir.⁽²²⁾ Park ve Yeom (2023)'ün

Kore'deki hemşirelik öğrencileri arasında Yeni Ortaya Çıkan Solunum Yolu Enfeksiyon Hastalıkları ile ilgili enfeksiyon yönetimi davranışını etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçladıkları araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin Yeni Ortaya Çıkan Solunum Yolu Enfeksiyon Hastalıkları ile ilgili yüksek düzeyde bilgi ve tutumlara sahip olduğunu göstermiştir.⁽²³⁾ Akutay ve ark. (2024)'nın hemşirelik öğrencilerinde izolasyon önlemleri ve bulaş/bulaştırmaya ilişkin yaptıkları araştırmada, öğrencilerin izolasyon önlemlerine uyum düzeylerinin iyi, bulaşma korkusu düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir.⁽²⁴⁾

Araştırmada Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği'nin toplam ve alt boyutları ile yaş, medeni durum ve sınıf değişkenleri arasında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Araştırmamızda Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği'nin "Toplumsal korunma farkındalığı" alt boyut puanı açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık görülmezken; diğer alt boyutlarda puan düzeylerinin kadınlarda anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Bunun sebebi olarak, kadınlarda bulaşıcı hastalıklara yönelik hassasiyet olabileceği düşünülmüştür. Özbudak Arıca ve ark. (2024)'nın sağlıklı bireylerle yaptıkları araştırmada, benzer şekilde kadınların bulaşıcı hastalıklardan yeterince korunduğu ve COVID-19'dan korunmaya yönelik yeterince önlem aldığını düşünenlerin risk farkındalığı ve korunma düzeylerinin yüksek olduğu da bulunmuştur.⁽¹⁶⁾ Araştırma sonuçlarımızla tutarlı olarak, Ketten ve Yörük (2025)'ün sağlık bilimleri fakültesi öğrencileri ile yaptıkları araştırmada, erkeklerin ve kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin bulaşıcı hastalıklar hakkında risk farkındalığı ve korunmayla ilgili algı düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuştur.⁽¹⁸⁾ Uluslararası araştırmalar incelendiğinde; Dyett ve ark. (2025)'nin bulaşıcı olmayan hastalıklar ve bu durumları ele almak için hem geleneksel hem de yaşam tarzı sağlık bakım yaklaşımlarının kullanımı hakkında bir anketle Amerika'daki hemşirelik ve diyetetik öğrencilerini değerlendirmeyi amaçladıkları araştırmada, öğrencilerin belirli sağlık disiplinleri, etnik kökenleri, yaşam tarzını kapsayan lisansüstü veya lisansüstü müfredatlarının mevcudiyeti, lisans eğitim programlarının gücü ve belirli coğrafi konumlardaki kampüslere kayıt olma gibi demografik faktörler yanıt sonuçlarını önemli ölçüde etkilemiştir.⁽²⁵⁾ Farklı bir araştırma olan, Almarwani ve ark. (2023)'nin bulaşıcı hastalık korkusu ile öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladıkları araştırmada, hemşireliğe karşı olumlu bir tutum ve bulaşıcı hastalıklardan minimum düzeyde korku olduğunu ortaya koymuştur. Aynı araştırmada, ayrıca bulaşıcı hastalık korkusu ile öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etmesi arasında önemli ölçüde negatif bir korelasyon olduğu da ortaya koyulmuştur.⁽²⁶⁾

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinde bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunmaya ilişkin bilgi düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir. Araştırmamızda ölçek toplam ve alt boyutları ile yaş, medeni durum ve sınıf değişkenleri arasında anlamlı farklılık görülmezken; ölçeğin bazı alt boyutlarının kadınlarda anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Ancak, sağlık profesyonellerinin bulaşıcı hastalıklara yönelik farkındalık ve bilgi düzeyleri hem kendileri için hem de bulaşıcı hastalığa sahip bireylerin hemşirelik bakımı için önemlidir. Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerinde korunma ve farkındalık eğitiminin, uygulamalı eğitimlerle desteklenerek haftalık ders planına entegre edilmesi önerilmektedir. Ayrıca, hastanelerde bulaşıcı hastalıklar konusunda verilen hizmet içi eğitimlerle bu konuda hemşirelerin desteklenmesi önemlidir. Ayrıca, araştırmanın daha büyük bir evrende (farklı üniversiteler, bölgeler) tekrarlanması da önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma verileri, yalnızca tek bir kurumda öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinden elde edildiğinden, çalışma bulgularının farklı kurumlardaki öğrencilere veya daha geniş popülasyonlara genellenebilirliği sınırlıdır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Kurumsal ve Finansal Destek Kaynağı

Araştırma 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2023 yılı 2. dönem kapsamında desteklenmiştir.

Teşekkür/Acknowledgments

Araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelik öğrencilerine teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- 1- Yurdakul ES. Tarihte önemli bulaşıcı hastalık salgınları. Türkiye Klinikleri J Public Health-Special Topics. 2015;1(3): 1-6.
- 2- Parıldar H. Tarihte bulaşıcı hastalık salgınları. Tepecik Eğit. ve Araşt. Hast. Dergisi. 2020;30(Ek sayı):19-26. doi:10.5222/terh.2020.93764.
- 3- İlçe A, Alpteker H, Koçoğlu E. Enfeksiyon hastalıklarının genel özellikleri. Bulaşıcı hastalıkların ihbarı ve bildirim sistemine göre bulaşıcı hastalıklar. Amasya: Göktuğ Basın Yayın ve Dağıtım; 2013; p. 5-26.
- 4- Tezcan SG. Temel epidemiyoloji. Ankara: Hipokrat Kitabevi; 2017. p.179-198.
- 5- Aytaç N. Bulaşıcı Hastalıkların Önlenmesi. Yoldaşcan E. Enfeksiyon Hastalıkları Hemşireliği ve Epidemiyoloji. Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2016. p.19-26.
- 6- Erdoğan EG, Duru P. Communicable Disease Risk Awareness and Prevention: A Study on University Students in the Context of Social Support and Disaster Risk. Public Health Nurs. 2025;42(2):857-868. doi: 10.1111/phn.13498.
- 7- Woodward S. Risk awareness. An Introduction to Clinical Governance and Patient Safety. Editor: Haxby E, Hunter D, Jaggar S. 1 st edition; Publisher: Oxford University Press; 2010. p.11-18. doi: 10.1093/acprof:oso/9780199558612.003.0002.
- 8- World Health Organisation (WHO). Communicable Diseases. Access: 29.11.2025. Available from: <https://www.afro.who.int/health-topics/communicable-diseases>.
- 9- Sayar S, Yazar S. Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklardan Korunmaya İlişkin Bilgi ve Tutumlarının İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi. 2021;9(2):732-745. doi: 10.33715/inonusaglik.831799.
- 10- Yıldırım F, Erbil N. Türkiye’de üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bilgi düzeyi: Sistemik derleme. Androl Bul. 2021;23:179–186. doi: 10.24898/tandro.2021.70893.
- 11- Müderris T, Altıok M, Hızlı K. Evaluation of university students’ knowledge, attitudes and behaviors about HIV/AIDS, gonorrhea and genital herpes. Forbes J Med. 2022;3(1):39-45. doi: 10.4274/forbes.galenos.2021.35220.
- 12- Yalnız Z, Verimer T. İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’nda öğrenime başlayan öğrencilerin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki farkındalıkları. Aydın Sağlık Dergisi. 2024;10(1):69-85. doi: 10.17932/IAU.ASD.2015.007/asd_v010i1004.
- 13- Esin MN. Örneklem. Erdoğan S, Nahcivan N, Esin N. Hemşirelikte Araştırma. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2021. p.167-192.
- 14- Ener D, Seyfeli Y, Çetinkaya F. A Scale Development and validation study: communicable diseases risk awareness and protection scale. İst Tıp Fak Derg. 2022; 85(2):258-269. doi: 10.26650/IUITFD.973903.
- 15- Ketten D. Sağlık Çalışanlarından hastalara bulaşan enfeksiyonlar ve korunma. Türkiye Klinikleri J Inf Dis-Special Topics. 2015;8(1):69-80.
- 16- Özbudak Arıca E, Kuş B, İnci C, Söğüt MC. Pandemi sürecinde bireylerin bulaşıcı hastalıklara yönelik risk farkındalığı ve korunma düzeylerinin belirlenmesi: Türk toplumu örneği. Sağlık ve Toplum. 2024;34(3):74-82.
- 17- Bat Tonkuş M, Kalın Z, Bilgin A. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin bulaşıcı hastalıklar hakkında bilgi düzeyleri ve tutumlarının incelenmesi. Journal of Medical Sciences. 2024;5(3):111-123. doi: 10.46629/JMS.2024.159.
- 18- Ketten S, Yörük G. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin bulaşıcı hastalıklarla ilgili risk farkındalığı, korunmayla ilgili davranış ve tutumları: tanımlayıcı kesitsel çalışma.

- Türkiye Klinikleri J Health Sci. 2025;10(3):784-91. doi: 10.5336/healthsci.2024-107360.
- 19- Ünsar S, Yacan L, Yücel İ. Üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS, Hepatit C, Hepatit B enfeksiyon hastalıkları hakkındaki farkındalık düzeyleri. GÜSBD. 2019;8(3):250-255.
- 20- Dönmez E, Temiz G, Dülger Z, Üngör S, Kenan B, Ahmadi N. Üniversite öğrencilerinin HPV bilgi düzeyi, algı ve tutumlarının değerlendirilmesi. GÜSBD. 2024;13(4):1751-1766. doi: 10.37989/gumussagbil.1368359.
- 21- Arslan E, Yokuş A, Bedir MD. Sağlıkla ilgili bölüm öğrencilerinin paraziter hastalıklar ve bulaş yollarına ilişkin farkındalık düzeyleri: nitel bir araştırma. Journal of Midwifery and Health Sciences. 2024;7(4):606-617. doi: 10.62425/esbder.1534648.
- 22- Gündüzalp N, Temiz G. Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklarla ilgili bilgi düzeyleri. Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences. 2021; 6(14):8-19. doi: 10.46648/gnj.247.
- 23- Park HY, Yeom IS. Factors influencing nursing students' knowledge, attitudes, and infection management behavior for emerging respiratory infectious diseases: A cross-sectional study. PLoS One. 2023;18(8):e0290874. doi: 10.1371/journal.pone.0290874.
- 24- Akutay S, Yüceler Kaçmaz H, Yiğit Ş. Hemşirelik öğrencilerinin izolasyon önlemlerine uyumu ve bulaş korku düzeylerinin belirlenmesi: kesitsel bir çalışma. EGEHFD. 2024; 40(2):261-272. doi: 10.53490/egehemsire.1267358.
- 25- Dyett PA, Foster-Nicholas LA, Mitchell C, Jones-Oyefeso V, Legall G. Evaluating nursing and dietetics students regarding nutrition, non-communicable diseases, and integrated healthcare: A Multi-Center Survey Study. Inquiry. 2025;62: 469580251340177. doi: 10.1177/00469580251340177.
- 26- Almarwani AM, Alhowaymel FM, Alzahrani NS, Alharbi HF. Attitudes toward nursing profession and fear of infectious diseases among undergraduate nursing students: a cross-sectional study. healthcare (Basel). 2023;11(2):229. doi: 10.3390/healthcare11020229.